

“ผู้ไร้เสียง” ในทัศนะของ กยาทรี จักรวรรตี สปิวัค (Gayatri Chakravorty Spivak)

สันติ เล็กสกุล¹

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาแนวคิด “ผู้ไร้เสียง” เพื่อค้นหาว่าคือใครกันแน่คือผู้ไร้เสียง และทำไมพวกเขาไม่สามารถพูดได้ จากการศึกษางานเขียนของ กยาทรี จักรวรรตี สปิวัค (Gayatri Chakravorty Spivak) โดยเน้นที่บทความชื่อ “ผู้ไร้เสียงจะพูดได้หรือไม่?” การศึกษาพบว่าผู้ไร้เสียงคือผู้ที่ไม่สามารถใช้ “เสียง” เพื่อพูดถึงตนเองและถ่ายทอดความต้องการต่อผู้อื่นได้ ญาณวิทยาแบบความเป็นเหตุผลซึ่งครอบงำวิถีคิดของ ตะวันตกเป็นปัจจัยหลักที่กดทับและลบเสียงของผู้ไร้เสียง อีกทั้งยังพบว่าผู้ไร้เสียงที่แท้จริงคือ “ผู้หญิง” และ “ความเป็นเพศหญิง” ซึ่งหมายถึงทั้งผู้หญิงจากโลกตะวันตก และผู้หญิงโลกที่สาม รวมถึงผู้คนในโลกตะวันออกที่ถูกนิยามคุณลักษณะของความ เป็นเพศหญิง เช่น มีลักษณะอ่อนแอ เจือยชา ไม่มีเหตุผล ในโลกแห่งปิตาธิปไตย ตะวันตกผิวขาว “ผู้ไร้เสียง” จะไม่มีทางพูดได้ เพราะไม่มีความรู้แบบเหตุผลของ ตะวันตกมารองรับ “เสียง” ของพวกเขา อีกทั้งภาพแทนของผู้ไร้เสียงที่ถูกผลิตโดยโลก ตะวันตกยังไม่จางหายไปไหน ดังนั้น สปิวัค (Spivak) จึงสรุปว่า “ผู้ไร้เสียง” ไม่สามารถพูดได้ และภายใต้กระบวนการทัศน์ของความรู้ที่ครอบงำนี้ พวกเขาจะยังคงไม่มีเสียงต่อไป

¹ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

“The Subaltern” in the Perspective of Gayatri Chakravorty Spivak

Abstract

This article studies the concept of “the Subaltern” to find out who the subaltern actually are and why they cannot speak. According to the study of a number of works by Gayatri Chakravorty Spivak, in particular her article entitled *Can the Subaltern Speak?*. It is found that the subaltern people are those who can neither use their “voices” to speak for themselves nor express their needs to others. Epistemic rationality which dominates Western thinking is the main factor that oppresses and obliterates the voice of the subaltern. Also it is found that, the subaltern are “women” and “femininity” which includes both women from the West and Third world women as well as people in the East who have been characterized as feminine – being weak, passive and irrational. In the Western-white patriarchal world the subaltern will never be able to speak since there is no rational knowledge in the West to support their “voice”, including the fact that previous misrepresentations of “the Subaltern” produced by the West have not yet withered away. Spivak, thus, concludes that the subaltern cannot speak, and under the paradigm of knowledge that dominates, they will remain voiceless.

1. พื้นฐานแนวคิด

คุณค่าของความเป็นมนุษย์ในโลกยุคสมัยใหม่ มักถูกนิยามอยู่ที่การเป็นบุคคลผู้มีความสามารถให้เหตุผลและสติปัญญา มีอิสระและเสรีภาพ บวกกับมีคุณธรรมจริยธรรมสากล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบที่ว่าไม่ใช่มนุษย์ทุกคนจะมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะถูกจัดให้อยู่ในหมวดความเป็น

มนุษย์ในแบบที่กล่าวมาได้ทั้งหมด เพราะลักษณะความเป็นมนุษย์ที่เข้าใจกันว่ามี ความสมบูรณ์แบบนั้น ถูกนิยามหรือให้ค่าความหมายจากค่านิยมภายใต้กรอบวิธีคิดที่ จงใจคัดเลือกเอาคุณสมบัติเพียงบางประการมาขบขัน อันเป็นลักษณะสำคัญของ วิธีการคัดแยกอย่างเป็นระบบของความรู้ที่เน้นความมีเหตุผล มากกว่าสภาพที่แท้จริง โดยทั่วไปของมนุษย์ การกระทำดังกล่าวเป็นการกีดกันคุณสมบัติอื่นของผู้ที่ไม่สามารถ จัดให้เข้าข่ายของคุณสมบัติข้างต้นให้สามารถนำเสนอความเป็นมนุษย์ของตนเองได้ จึงทำให้ตัวตนของพวกเขาเลือนไป กลายเป็น “ผู้ไร้เสียง” หรือผู้ที่ไม่สามารถ เรียกร้อง หรือแสดงความเห็นเพื่ออธิบายความเป็นตัวตนผ่าน “เสียง” ของตนเองได้ อย่างแท้จริง

คำว่า “ผู้ไร้เสียง” แปรมาจากคำว่า Subaltern อันเป็นมโนทัศน์ที่ถูกนำมาใช้ โดยนักคิดชาวอิตาเลียน อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci: 1891-1937) ตามด้วย กลุ่มนักวิชาการ Subaltern Studies และกยาทรี จักรวรี สปิวัค (Gayatri Chakravorty Spivak: 1942– ปัจจุบัน) ซึ่งเป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญที่ทำให้มโนทัศน์นี้ได้รับการ กล่าวถึงอย่างแพร่หลายตั้งแต่ยุค 1980 จนถึงปัจจุบัน

2. ประวัติ กยาทรี จักรวรี สปิวัค

กยาทรี จักรวรี สปิวัค เป็นศาสตราจารย์ด้านวรรณคดีชาวเบงกาลีแห่ง มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้รับรางวัล Kyoto Prize ประจำปี 2555 สาขา Arts and Philosophy ในฐานะที่เป็น “นักทฤษฎีวิพากษ์และนักการศึกษาที่เป็นปากเป็นเสียง ให้กับมนุษยศาสตร์ที่ต่อต้านความรู้จากลัทธิอาณานิคมในยุคแห่งโลกาภิวัตน์” (Rosario-Tapan, 2012) และ Padma Bhushan รางวัลอันทรงเกียรติลำดับที่ 3 ที่มอบ ให้พลเมืองที่ประกอบคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติโดยรัฐบาลอินเดียในปี 2556

สปิวัค เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางจากการทำงานวิชาการวิพากษ์อุดมการณ์ จักรวรรดินิยมผ่านการศึกษาวรรณกรรมและวัฒนธรรมด้วยกระบวนการวิธีแบบทฤษฎี วิพากษ์อย่าง มาร์กซิสต์ (Marxism) สตรีนิยม (Feminism) ฐีอสร้าง (Deconstruction)

และหลังอาณานิคม (Postcolonialism) รวมถึงงานอื่นๆ ที่เสนอแนวคิดล้ำยุคในกรอบคิดว่าด้วยโลกาภิวัตน์ โดยทำงานเคียงข้างไปกับเหล่านักวิชาการร่วมสมัยอย่าง Edward Said (1935-2003) และ Homi Bhabha (1949-ปัจจุบัน) สปิวัคสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก Presidency College มหาวิทยาลัยกัลกัตตา (University of Calcutta) ในปี 1959 ด้วยเกียรตินิยมอันดับ 1 ในสาขาวรรณคดีอังกฤษ และได้รับรางวัลเหรียญทองในสาขาวิชาวรรณคดีอังกฤษและวรรณคดีเบงกาลี จึงถือได้ว่าสปิวัคได้รับการศึกษาอันเป็นมรดกตกทอดมาจากนโยบายระบบการศึกษาจากประเทศเจ้าอาณานิคมอย่างเต็มเปี่ยม ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ถูกนำเข้ามายังประเทศอินเดียในยุคจักรวรรดิอังกฤษช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19

นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ Thomas Babington Macaulay (1800-1859) บันทึกลงว่า ในยุคต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 จักรวรรดิอังกฤษพยายามกระตุ้นชนชั้นกลางชาวอินเดียให้มีการศึกษาแบบอังกฤษ เพื่อปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรมแบบอังกฤษเข้าไปในหมู่ผู้มีการศึกษาเหล่านี้ Macaulay และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการอังกฤษขณะนั้น เห็นว่าการเรียนการสอนถึงคุณค่าความเป็นอังกฤษให้แก่ชนชั้นกลางชั้นสูง ในประเทศอินเดียเป็นความตั้งใจที่จะปลูกฝังความสูงส่งทางศีลธรรมและการเมืองของจักรวรรดิอังกฤษ โดยการบังคับใช้นโยบายและการปฏิบัติการผ่านสถาบันการศึกษาที่ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐบาลประเทศจักรวรรดิ เพื่อโน้มน้าวเหล่าชนชั้นกลางอินเดียที่มีการศึกษา ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองได้รับจากการเป็นประเทศภายใต้การดูแลของจักรวรรดิอังกฤษนั่นเอง (Morton, 1998) สปิวัคเห็นว่า การสอนวรรณคดีอังกฤษในประเทศอินเดียแฝงไปด้วยความตั้งใจที่จะลดทอนความโหดร้ายของลัทธิจักรวรรดินิยมผ่านตัวบทวรรณกรรมที่น่าเสนอให้เห็นคุณค่าของความคิด ความเจริญทั้งทางจิตใจและวัตถุที่ถูกเล่าผ่านงานวรรณกรรม เพื่อจะให้แทรกซึมเข้าไปในความคิดของชาวอินเดียที่ตกอยู่ภายใต้การปกครอง ในบทความด้านวรรณกรรมเรื่อง *Three Women's Texts and a Critique of Imperialism* (Ashcroft, 1995, pp. 269-272) สปิวัคตั้งประเด็นว่า เป็นไปไม่ได้เลยที่จะอ่านวรรณคดีอังกฤษในยุค

คริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยไม่นึกถึงความเป็นจักรวรรดินิยมหรือที่เรียกอีกอย่างว่าเป็นปฏิบัติการทางสังคมประเทศอังกฤษ (England's social mission) ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสิ่งต่างๆ ในวรรณกรรมเป็นภาพแสดงแทนความโหดร้ายของจักรวรรดิอังกฤษที่แฝงอยู่ในตัวงานวรรณกรรมนั่นเอง

สปีว์คยังคงเป็นผู้แปลและเขียนบทนำให้แก่หนังสือ *Of Grammatology* ของนักทฤษฎีแนวรื้อสร้าง (Deconstruction) ชาวฝรั่งเศสนาม Jacques Derrida (1930-2004) ซึ่งเป็นนักคิดผู้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการศึกษาวรรณกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา และมีงานเขียนชิ้นที่สำคัญชื่อ *Can the Subaltern speak?* หรือ *ผู้ไร้เสียงสามารถพูดได้หรือไม่?* อันเป็นบทความหลักที่สปีว์คได้วิพากษ์การศึกษาเกี่ยวกับ “ผู้ไร้เสียง” ที่ผ่านมา รวมถึงสาเหตุของการถูกทำให้ไร้เสียง และอนาคตของความเป็น “ผู้ไร้เสียง” อีกด้วย

ในบทความดังกล่าว สปีว์คเสนอว่าการสร้างมโนทัศน์หรือการให้ความหมายแก่ “ผู้ไร้เสียง” เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างองค์ความรู้ขึ้นมา ทั้งนี้ นักวิชาการเองจะต้องตระหนักว่าตนกำลังทำอะไรอยู่ เพียงแต่ป้ายคำนิยาม “ผู้ไร้เสียง” ให้กับอัตบุคคลจะไม่สามารถทำให้กลุ่ม “ผู้ไร้เสียง” หานทางออกมาใช้สิทธิใช้เสียงของตนเองได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม สปีว์คมองว่า ชนกลุ่มน้อยหรือชายขอบที่เห็นได้ชัดว่าขาดความเท่าเทียมด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นผู้ที่ถูกกดทับ (Oppressed) นั้น ไม่ใช่ “ผู้ไร้เสียง” เพราะมีนัยยะที่ต่างกันอยู่มาก สปีว์คกล่าวว่า

... ผู้ไร้เสียง ไม่ใช่คำที่ดูดีทันสมัยสำหรับกลุ่มที่ “ถูกกดทับ”, “คนอื่น” หรือคนที่ไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ของส่วนรวม...หลายคนเอาแต่เรียกร้องหาความเป็นพวกไร้เสียง พวกนี้เป็นกลุ่มที่ไม่นำให้ความสนใจและเป็นกลุ่มที่อันตรายมาก ฉันหมายถึง เพียงแค่พวกเขาถูกเลือกปฏิบัติให้เป็นชนกลุ่มน้อยในมหาวิทยาลัย ไม่จำเป็นจะต้องเรียกตัวเองว่าเป็นผู้ไร้เสียง. . . พวกเขาควรจะไปพิจารณาหากลไกของกระบวนการของการเลือกปฏิบัติ ก็พวกเขาอยู่ในวาทกรรมอำนาจหลักอยู่แล้วบังเอิญ

แต่ไม่มีส่วนได้เสียต่อผลประโยชน์เท่านั้นเอง ก็ให้พวกเขาพูดซะ ใช้ว่าทกรรมหลักของสังคมนั้นแหละพูด แต่ไม่ควรจะเรียกตนเองว่าเป็นผู้ไร้เสียง— (จากบทสัมภาษณ์ Spivak โดย Leon de Kock, 1992)

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงสนใจค้นหาว่า ธรรมชาติและความหมายของความเป็น “ผู้ไร้เสียง” คืออะไร และสำหรับสปีวัก ในฐานะที่เป็นผู้วิพากษ์การศึกษาเกี่ยวกับ “ผู้ไร้เสียง” นั้น เธอเห็นว่าใครเป็นผู้ที่เข้าข่ายและสามารถจัดให้เป็น “ผู้ไร้เสียง” ได้บ้าง โดยศึกษาวิเคราะห์งานเขียนของ สปีวัก ผ่านกรอบแนวคิด “เรื่องเล่าขนาดใหญ่” ของฌ็อง-ฟร็องซัว ลีโอดาร์ต (Jean-François Lyotard: 1924-1998) ซึ่ง *เรื่องเล่าขนาดใหญ่* ในที่นี้คือทฤษฎีและปรัชญาเกี่ยวกับโลก ซึ่งเป็นประเด็นใหญ่และถูกทำให้เป็นสากล เช่น ความคิดที่ว่าวิทยาศาสตร์คือกุญแจไขสู่ความก้าวหน้าของมนุษย์ และความหมายคือรากฐานในการสร้างตัวตนของมนุษย์ เรื่องเล่าขนาดใหญ่ที่วุ่นทำงานผ่านการผนวกและการคัดออก (Exclusion) อันเป็นการดึงแรงผลักดันต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้เข้ามารวมอยู่เป็นหนึ่งเดียว พร้อมกับจัดระเบียบความแตกต่างที่มีให้เป็นระบบ อีกทั้งยังจัดการกับเสียงของวาทกรรมและเสียงอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นหนึ่งในหลักการที่ถือว่าเป็นสากลและเป้าหมายร่วมกันให้เงียบลง (Storey, 1993, p. 174) ซึ่งลีโอดาร์ตปฏิเสธเรื่องเล่าขนาดใหญ่เหล่านี้ เพราะเห็นว่ามันไปเก็บกดปิดกั้นและกดทับความแตกต่างหลากหลาย (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร์, 2554) แทนวิธีการมองที่จะเข้าใจ “สภาพความเป็นมนุษย์” ที่สัมพันธ์กับปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งระบบวิธีคิดดังกล่าว ผู้เขียนเห็นพ้องว่าเป็นต้นตอของการเบียดขับผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติ “เพียงพอ” ต่อการถูกจัดให้อยู่ภายในวิธีคิดหรือองค์ความรู้ นั้น ให้กลายเป็น “ผู้ไร้เสียง” ในสังคม เป็นการทำให้สภาพของความเป็นมนุษย์พราวเลือน ถูกลบ หรือลดคุณค่าให้ด้อยลงไปด้วยน้ำมือของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง

3. จุดเริ่มต้นที่มาของมโนทัศน์ความเป็น “ผู้ไร้เสียง”

เดิม Subaltern เป็นคำใช้เรียกนายทหารชั้นผู้น้อยในกองทัพอังกฤษ ต่อมา นักคิดแนวมาร์กซิสต์ชาวอิตาเลียน อันโตนิโอ กรัมสซี ซึ่งขณะนั้นถูกจองจำอยู่ในคุกการเมือง ได้ใช้คำนี้แทนคำว่า Proletariat หรือชนชั้นใช้แรงงาน ในหนังสือของเขาที่ชื่อ *The Prison Notebooks* (1973) แต่ไม่ได้อธิบายอย่างชัดเจนว่า Subaltern ของเขานั้น คือใครและมีลักษณะเป็นอย่างไรกันแน่ เพียงแต่เสนอไว้อย่างกว้างๆ ว่ากลุ่ม Subaltern คือกลุ่มชนชั้นที่อยู่นอกโครงสร้างอำนาจนำ (Hegemonic structure) ซึ่งครอบครองอำนาจนั้นโดยกลุ่มชนชั้นสูงที่มีอำนาจทางการเมืองและในประวัติศาสตร์ แห่งการสร้างชาติ ด้วยความที่กรัมสซีไม่ได้พัฒนามโนทัศน์นี้ให้ลึกซึ้งและชัดเจน Subaltern จึงเป็นเพียงคำที่ถูกใช้เพื่อเลี่ยงจากการถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ฟาสซิสต์ภายใต้การปกครองของเบนิโต มุสโสลินี (Benito Amilcare Andrea Mussolini: 1883-1945, อ้างใน วริตา ศรีรัตนนา, 2556) อนึ่ง การที่กรัมสซีให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมอำนาจนำ (Cultural hegemony) นั้นแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการอธิบายถึงการมีอยู่ของชนชั้น Subaltern ที่ถูกกดทับอยู่ภายใต้ โครงสร้างทางอำนาจนำ

ต่อมาในช่วงทศวรรษที่ 1980 บรรดานักวิชาการด้าน Subaltern Studies ชาวอินเดีย นำโดย รานาจิต กูฮา (Ranajit Guha: 1922–ปัจจุบัน) ได้ตั้งกลุ่ม วิพากษ์วิจารณ์ถึงการชำระและสร้างความเข้าใจทางประวัติศาสตร์อินเดียแบบมาร์กซิสต์ ที่มองว่าชนชั้นนำหรือปัญญาชนเท่านั้นที่เป็นพลังขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงสังคม ไม่ใช่มาจากคนธรรมดาทั่วไป (Guha, 1982, p. 8) ด้วยความพยายามก่อร่างสร้างรูปมโนทัศน์ความเป็น the Subaltern ขึ้นมาของกลุ่ม Subaltern Studies กูฮานิยามความเป็น the Subaltern ว่าคือความต่างของประชากร ระหว่างคนอินเดียทั้งหมดของประเทศกับคนอีกกลุ่มหนึ่งที่นิยามตัวเองว่าเป็นชนชั้นสูง (Guha, 1982) อย่างไรก็ตาม มุมมองพื้นฐานเกี่ยวกับ the Subaltern ของกูฮา ก็คือ มุมมองเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวนาในอินเดียเป็นหลัก และเป็นมุมมองที่พยายามเข้าใจจิตสำนึกทาง

การเมืองของ the Subaltern ผ่านการเคลื่อนไหว และผ่านกรอบการมองเกี่ยวกับวัฒนธรรมอำนาจนำของกริมซี กลุ่ม Subaltern Studies เห็นว่าการที่จะลุกขึ้นมาเรียกร้องให้กับชนชั้นล่างให้สำเร็จได้นั้น จะต้องลบล้างจิตสำนึกเกี่ยวกับอัตลักษณ์และข้อจำกัดทางชนชั้นนี้ให้หมดไปก่อน

จากกริมซีถึงกลุ่ม Subaltern Studies ผู้ที่ถูกกระทำด้วยระบบโครงสร้างทางอำนาจของความรู้หรือ “ผู้ไร้เสียง” นั้น เป็นกลุ่มคนสำคัญที่เคยถูกมองข้าม รวมถึงก็คิดกันไม่ให้อำนาจหรือมีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์วัฒนธรรม สังคม และการเมือง

อนึ่ง มโนทัศน์ความเป็น “ผู้ไร้เสียง” ถูกสร้างและศึกษาอย่างต่อเนื่องมาจากพื้นที่ทางวิชาการในแบบหลังอาณานิคมศึกษา (Postcolonial Studies) ที่มีความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เพื่ออธิบายถึงกลุ่มคนที่ถูกกีดกันให้อยู่ชายขอบหรือนอกขอบพื้นที่ทางสังคมจากความรู้ของประเทศเจ้าอาณานิคมเหลือเป็นมรดกตกทอดแก่ประเทศอาณานิคม ที่ถึงแม้ปัจจุบันส่วนใหญ่จะได้รับอิสรภาพแล้ว แต่แนวคิดแบบหลังอาณานิคมนี้กลับรื้อเปิดทำให้เห็นร่องรอยของความรู้จากประเทศจักรวรรดิที่ยังคงฝังแน่นและกระทำการต่อผู้คนในประเทศอาณานิคมเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในเชิงวัฒนธรรม

4. “ผู้ไร้เสียง” ในทัศนะของ กยาทรี จักรวรรดิ สปีวัต

บทความ *ผู้ไร้เสียงจะพูดได้หรือไม่?* ตีพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือ *Marxism and the Interpretation of Culture* (บรรณาธิการ Nelson และ Grossberg, 1988) ที่รวมบทความของเหล่านักวิชาการและนักทฤษฎีแนวมาร์กซิสต์ใหม่ (Neo-Marxist) ในช่วงกลางทศวรรษ 1980 โดยเป็นบทความสำคัญที่สปีวัต แม้จะสนับสนุนแต่ขณะเดียวกันก็วิจารณ์ในความพยายามของกลุ่ม Subaltern Studies ที่นำเอาคำว่า Subaltern มาจาก อันโตนิโอ กริมซี (ในความหมาย ผู้ไร้สถานะทางเศรษฐกิจ) เพื่อจะหาตำแหน่งแห่งที่และให้ “เสียง” หรือ จุดยืนให้กับกลุ่มบุคคลในยุคหลังอาณานิคมอินเดีย โดยแม้สปีวัตจะยอมรับเกี่ยวกับประเด็นที่ว่า “การแทรกแซงทางความรู้” (Epistemic

interference) เข้าไปกระทำต่อผู้ไร้เสียงชาวอินเดีย แต่สปีว์คก็มองว่าความพยายามใดๆ ก็ตามที่มาจากคนนอกโดยประสงค์จะช่วยดึงสถานะของผู้ไร้เสียง ด้วยการให้พวกเขาสามารถใช้คำพูดเดียวกับพวกกลุ่มใหญ่ เพื่อพูดเผยแสดงตัวตนนั้น จะก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือ (1) ปัญหาของการสร้างข้อสรุปเหมารวมราวกับว่าเป็น สัจธรรมเกี่ยวกับความเป็นหนึ่งเดียวของวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย และ (2) ปัญหาที่ทำให้ “ผู้ไร้เสียง” ต้องพึ่งพานักวิชาการแบบตะวันตกในการที่จะ “พูดแทน” ถึงสถานะของตนเอง มากกว่าการอนุญาตให้พวกเขาพูดได้ด้วยตนเอง

หัวใจของบทความ *ผู้ไร้เสียงจะพูดได้หรือไม่?* คือการชี้ให้เห็นว่าการเปล่งเสียง และการทวงถาม ถึงอัตลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมของ “ผู้ไร้เสียง” ภายใต้อัตลักษณ์แบบตะวันตกนั้น แท้จริงแล้วตัว “ผู้ไร้เสียง” เองกำลังสลักย้ำ (Re-inscribe) ถึงสถานะอันด้อยกว่าของพวกเขาในสังคม และข้อสรุปทางวิชาการเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ของ “ผู้ไร้เสียง” กลับกลายเป็นชุดข้อมูลส่วนหนึ่งของการขยายชุดความรู้ด้านชาติพันธุ์อื่นๆ ของวิชาการตะวันตกออกไปเรื่อยๆ และความรู้เหล่านั้นจะถูกทำให้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการสร้างภาพเหมารวม ราวกับ “ปรัมปรา” (Myth) พื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อเรื่องเล่าอันบิดเบือนอื่นๆ เกี่ยวกับ “ผู้ไร้เสียง” และโลกตะวันออก ซึ่งนั่นไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์อย่างที่เข้าใจ แต่กลับกลายเป็นเรื่องการเมืองของจักรวรรดินิยมมากกว่า *“ผู้ไร้เสียงจะพูดได้หรือไม่?”* ของสปีว์คเผยให้เห็นถึงความพยายามของวัฒนธรรมตะวันตกในการเข้าไปส่องสำรวจวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างไม่บริสุทธิ์ใจ

สปีว์ค พยายามก่อร่างสร้างความหมายของความเป็น “ผู้ไร้เสียง” โดยมุ่งวิเคราะห์ผู้ที่ถูกกีดกันหรือจำกัดโอกาสไม่ให้เข้าถึงความรู้แบบจักรวรรดินิยม หรือในพื้นที่ที่มนุษย์ถูกทำให้เป็นอื่น และถูกปิดบังอัตลักษณ์ที่แท้จริงด้วยองค์ความรู้แบบเหตุผลนิยม ที่เป็นเสมือนเส้นแบ่งสำหรับจัดประเภทของคนในสังคม ดังนั้นเราจะสามารถเห็น “ผู้ไร้เสียง” ได้ก็ต่อเมื่อแยก “ผู้ไร้เสียง” ออกจากเส้นแบ่งระหว่างชนชั้นทางสังคมเสียก่อน เพราะ “ความเป็นผู้ไร้เสียง” ก็คือพื้นที่ที่เส้นแบ่งระหว่างชนชั้นทาง

สังคมไม่อนุญาตให้มีการก่อร่างฐานแห่งความรู้ที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจของชนชั้นล่างที่ถูกกดทับขึ้นมาได้

ผู้ไร้เสียงจะพูดได้หรือไม่? วิพากษ์และตั้งคำถามกับปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่รวมไปถึงปรัชญาหลังสมัยใหม่ที่มีต่อ “ผู้ไร้เสียง” มีการวิจารณ์ว่าบทความของสปิวัดนั้นพยายามเรียบเรียงอย่างวุ่นวายซับซ้อน ซึ่งนั่นก็อาจถือเป็นกลวิธีแบบหนึ่งที่ต้องการเสนอปัญหาของการกล่าวถึงความรู้อื่นๆ ที่ไม่สามารถเข้าใจได้ด้วยระบบวิธีคิดแบบตะวันตก อย่างไรก็ตามไม่ใช่เรื่องของกลวิธีอย่างเดียว แต่เป็นผลมาจากการที่สปิวัดเข้าไปมีส่วนร่วมถกเถียงทางวิชาการในยุคทศวรรษ 1980 ของกลุ่ม Subaltern Studies สปิวัดเห็นแย้งในความพยายามที่จะสร้างทฤษฎีขึ้นมาจากงานค้นคว้างานวิจัย หรืองานศึกษาต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกวิชาการ สปิวัดปฏิเสธการที่กลุ่ม Subaltern Studies จะคืนเสียงให้กับ “ผู้ไร้เสียง” โดยอาศัยเพียงแค่การนิยามความเป็น “ผู้ไร้เสียง” และสร้างภาพนำเสนอแบบใหม่ขึ้นมา ด้วยความรู้แบบจักรวรรดินิยมหรือด้วยความรู้หรือภาษาแบบตะวันตก และนำเสนอให้แก่ผู้คน (ในโลกตะวันตก) ได้รับรู้ สปิวัดเห็นว่าการกระทำดังกล่าวจะยิ่งทำให้ “ผู้ไร้เสียง” ถูกผลักดันลงไปอยู่ในพื้นที่แห่งความโหดร้ายทางอภิปราย นั่นคือสภาวะของความไร้ตัวตน ความที่ไม่มีโอกาสนิยามความเป็นมนุษย์ด้วยตัวเองหรือความรู้ในแบบตนเอง ซึ่งก็คือการมีสถานะอันไร้ตัวตนและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์อยู่เช่นเดิม

สปิวัดชี้ว่ามีปัญหาทางจริยศาสตร์ และปัญหาในการพยายามอธิบายวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตะวันตกด้วยวิธีการอธิบายที่มีพื้นฐานมาจากมโนทัศน์และกรอบความคิดแบบสากลนิยม หรือเรื่องเล่าขนาดใหญ่ สปิวัดวิพากษ์บรรดางานเขียนจากนักคิดนักเขียนจากตะวันตก ตั้งแต่มาร์กซ์ (Karl Marx: 1818–1883) ไปจนถึงฟูโกต์ (Michel Foucault: 1926–1984) เดอเลซ (Gilles Deleuze: 1925–1995) และแดริดา (Jacques Derrida: 1930–2004) ด้วยมองว่า ความคิดทางวิชาการแบบตะวันตกนั้น ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อสนับสนุนข้ออ้างและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตะวันตกเอง สปิวัดมองว่าความรู้ต่างๆ นั้นไม่ไร้เดียงสา และความรู้ในตัวเองมันเองก็แสดงให้เห็นถึงความ

ต้องการหาประโยชน์ของผู้ผลิตความรู้ หมายถึงความรู้ที่เหมือนกับสินค้าโภคภัณฑ์ที่ถูกส่งออกจากประเทศตะวันตกหรือโลกที่หนึ่งไปขายยังประเทศโลกที่สามเพื่อให้ได้ซึ่งเงินตราและผลประโยชน์ทางรายได้อื่นๆ ตามมา

การค้นคว้าหาความรู้ในแบบของตะวันตกนั้น สปิวัคมองว่า ก็คือหนึ่งในวิธีการแบบลัทธิล่าอาณานิคม เพราะมีการนิยาม “ความเป็นอื่น” หรือสร้างระยะห่างของพื้นที่ ที่มนุษย์ในโลกตะวันออกอาศัยให้อยู่ในฐานะวัตถุแห่งการศึกษาให้เป็นความรู้ที่ถูกค้นพบและถูกนำกลับมาสู่โลกตะวันตก กระบวนการดังกล่าวคือบทสนทนาความรู้ระหว่าง “ผู้ชายผิวขาว” กับ “ผู้ชายผิวขาว” เกี่ยวกับ “ผู้ชาย/ผู้หญิงผิวสี” ในโลกที่สามนั่นเอง

ต่อประเด็นการนำเสนอภาพความเป็นอื่นของตะวันตกนั้น สปิวัคชี้ว่าสถาบันทางวาทกรรมต่างๆ ที่กำหนดหรือสร้างงานเขียนเกี่ยวกับผู้อื่นนั้น มีลักษณะปิดกั้น ทำให้การสำรวจตรวจสอบข้อสงสัยในความรู้เป็นไปอย่างยากลำบาก และไม่อาจจะกระทำได้อย่างแท้จริง โดยข้อจำกัดนี้ สปิวัคอธิบายว่าเป็นผลมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ความคิดวิพากษ์เกี่ยวกับ “ผู้อื่น” ดูเหมือนจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับ “ผู้อื่น” ผ่านคำศัพท์ของระบบอำนาจนำอยู่เสมอ ปราบกฎการณ์เช่นนี้คล้ายกับงานเขียนของนักคิดนักเขียนแนวสตรีนิยมที่ยังต้องขึ้นต่อหรืออ้างอิงอยู่กับภาษาในระบบปีตาธิปไตย เพื่อที่จะสร้างงานเขียนทางวิชาการของพวกเขาตนเองขึ้นมานั่นเอง

ปัญหาหลักของระบบความรู้ตะวันตกก็คือ “ความปรารถนาต่อความเป็นองค์ประธาน” ของนักวิชาการตะวันตก มโนทัศน์ว่าด้วย “การค้นคว้า” หรือ “ความรู้” นั้นทำหน้าที่สนับสนุนการเข้าไปบุกรุก และยึดครองเป็นเจ้าของวัฒนธรรมอื่นของประเทศตะวันตก หรือประเทศจักรวรรดิยุโรป นักวิชาการตะวันตกนำเสนอตนเองว่าเป็นผู้รู้ รวบรวมว่าความรู้ที่พวกเขาผลิตเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่นในฐานะวัตถุแห่งการศึกษานั้น มีความถูกต้องราวกับสัจธรรม ในฐานะนักวิชาการพวกเขาไม่ได้สนใจเรื่องของวิธีการหรือแม้แต่จริยธรรมที่ถูกต้องเลยในการนำเสนอความรู้ที่ตนเองผลิตออกมา นี่เป็นกรณีสำคัญที่สปิวัคเปิดประเด็นขึ้นมาในบทความ ผู้ไร้เสียงจะสามารถพูดได้หรือไม่? นั่นคือ

ความรู้เกี่ยวกับประเทศโลกที่สามมักจะถูกทำให้บิดเบือนและแปดเปื้อนไปด้วย ประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของโลกตะวันตก จากการนิยามโลกตะวันออกให้เป็นอื่นเหมือนดังเพศหญิง เพื่อที่จะยืนยันสถานะความเป็นองค์ประธานเพศชายของตนที่มีลักษณะตรงกันข้าม นั่นคือเป็นองค์ประธานที่มีความสามารถในการใช้เหตุผล แข็งแกร่ง กระตือรือร้น และแน่นอนว่ามีความเป็นชายแบบอุดมคติอยู่ในตัวเอง

สปีวักค่อนข้างจะไม่พอใจกับความพยายามของตะวันตกในการพูดถึงคนอื่น และการพยายามนำเสนอ “เสียง” ของตนเอง เธอเชื่อว่าตะวันตกนั้นหมกมุ่นในการรักษาตนเองไว้ในฐานะองค์ประธาน และวาทกรรมใดๆ ที่มีอยู่หรือที่เกิดขึ้นนั้น ก็เป็นวาทกรรมเกี่ยวกับความเป็นหรือความต้องการรักษาความเป็นองค์ประธานของตัวเองแทบทั้งสิ้น เธอจึงปฏิเสธในความพยายามของตะวันตกที่จะปกปิดหรือตั้งตัวเองให้อยู่ในฐานะองค์ประธานที่มีอำนาจสืบเสาะหรือสำรวจผู้อื่น

การพยายาม “พูดแทน” เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ “ผู้ไร้เสียง” ถูกปฏิบัติราวกับว่าเป็นวัตถุที่ไร้ความสามารถในการแสดงความเห็นหรือความต้องการของตนเอง โดยเฉพาะความต้องการในเชิงวัฒนธรรมหรือความเชื่อทางศาสนาที่ถูกตัดสินจากผู้มีอำนาจทางความรู้ ว่าเป็นความป่าเถื่อนหรือเป็นความโหดร้ายของโลกอันไร้อารยะอย่างประเทศโลกตะวันออกใน ผู้ไร้เสียงจะพูดได้หรือไม่? สปีวักคอดตัวอย่างประเด็นดังกล่าวผ่านเรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีสตี² เธอไว้ว่า

สตรีห่มผ้าอินดูเดินขึ้นบนกองฟืนที่ศพของสามีตนเองกำลังถูกเผา และนุชชา ยัญรูปร่างตนเองบนกองเพลิงนั้น นี่เป็นการสังเวจร่างกายของหญิงหม้าย พิธีกรรมดังกล่าวมิใช่พิธีกรรมที่ปฏิบัติโดยทั่วไป และไม่เกี่ยวกับเรื่องของวรรณะหรือชนชั้นอันตายตัว การล้มเลิกพิธีกรรมดังกล่าวโดยจักรวรรดิอังกฤษถูกทำให้เข้าใจว่าเป็นกรณี

² **พิธีสตี** หมายถึง ประเพณีการทำศพของชาวอินดู พบในประเทศอินเดีย คำว่า “สตี” เป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า “ภรรยาผู้ชื้อสตัย” พิธีนี้เป็นการบูชาัญญตนเองของหญิงหม้าย เป็นการแสดงออกว่าจงรักภักดีต่อสามีอย่างสุดซึ้ง

ของการที่ “ผู้ชายผิวขาว ช่วยชีวิตผู้หญิงผิวสีจากผู้ชายผิวสี” และผู้หญิงผิวขาวมิชชั่นนารีตั้งแต่ยุคศตวรรษที่ 19 ไปจนถึง Mary Daly³ ไม่ได้ผลิตความเข้าใจอื่นใดต่อพิธีกรรมดังกล่าวนี้เลย การโต้แย้งกันในประเด็นนี้มาจากข้อถกเถียงของคนพื้นถิ่นเองนี่กลับกลายเป็นเรื่องตลกร้ายของการโหยหาอดีตถึงต้นกำเนิดของวัฒนธรรมอันสูญหายของอินเดีย เพราะนั่นคือ “สตรีหม้ายแท้จริงต้องการที่จะตาย” (Spivak, 1988, p. 93)

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากเรื่องเล่าดังกล่าว ความจริงแล้วไม่ได้อยู่ในประเด็นของความต้องการเข้าไปช่วยเหลือเหยื่อที่ถูกกระทำอย่างโหดร้ายแต่อย่างใด แต่คือการต่อต้าน ขัดขืนกันอยู่ระหว่างความรู้แบบตะวันตกชายผิวขาว กับความต้องการของผู้หญิงตะวันออก (หรือในกรณีเรื่องเล่านี้คือผู้หญิงฮินดูอินเดีย) เรื่องเล่าข้างต้น มีประโยคสองประโยคที่ขัดแย้งกันอยู่ นั่นคือ “ผู้ชายผิวขาว ช่วยชีวิตผู้หญิงผิวสีจากผู้ชายผิวสี” และ “สตรีหม้ายแท้จริงต้องการที่จะตาย” สปิวัคเห็นว่าประโยคแรกกละเลยไม่กล่าวถึงความต้องการหรือสำนึกในเสียงของผู้หญิง (Women's voice-consciousness) แน่แน่นอนว่าความต้องการหรือสำนึกก็มีความเป็นอัตวิสัย (Subjective) แต่ก็นำไปสู่การสร้างประโยคขัดแย้งในประโยคที่สอง นั่นคือจริงๆ แล้วจะมีใครฟังเสียงของพวกเขาเหล่านั้นบ้าง การปกป้องผู้หญิงของผู้ชายผิวขาวหรือรัฐบาลจักรวรรดิแท้จริงก็เพียงเพื่อต้องการสร้างสิ่งที่เรียกว่าสังคมที่ดี และภาพลักษณ์ของความเป็นสังคมที่ดีอันเป็นผลพวงมาจากการเจริญเติบโตของทุนนิยมจักรวรรดินั้น ก็คือการทำให้เพศหญิงเป็นวัตถุที่ต้องได้รับการคุ้มครองจากธรรมชาติหรือสังคมของเธอเอง ดังนั้นเพื่อรักษาความเป็นสังคมที่ดี ผู้ชายผิวขาวจึงต้องปกป้องผู้หญิงผิวสี จากผู้ชายผิวสีในสังคมวัฒนธรรมของพวกเขาเอง

³ Mary Daly (1928–2010) เป็นนักปรัชญาแนวสตรีนิยมสุดขั้ว (Radical feminist) นักวิชาการ และนักเทววิทยา Daly เรียกตัวเองว่าเป็น “นักสตรีนิยมเลสเบียนแบบสุดขั้ว” (Radical lesbian feminist)

แต่สปีว์คกล่าวว่า “สตรีห่ม้ายแท้จริงต้องการที่จะตาย” เพื่อสนับสนุนคำกล่าวนี้ สปีว์ค อ้างคัมภีร์พระธรรมศาสตร์⁴ (Dharmasastra) โดยวิเคราะห์ว่าในคัมภีร์ดังกล่าวมีช่องว่างของกฎอยู่ นั่นคือ โดยธรรมเนียมแล้ว การสละชีพเป็นสิ่งที่กระทำได้ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ แต่ต้องเป็นไปเพื่อพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น ซึ่งเป็นการแสวงบุญทางศาสนาอันเป็นสิทธิพิเศษที่คงไว้ให้กับผู้ชายเท่านั้น สปีว์คมองว่าการพลีชีพของหญิงห่ม้ายเป็น “สัญลักษณ์ยกเว้น” (Exceptional signifier) นั่นเพราะการกระทำดังกล่าวเป็นไปด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักของการเป็นภรรยาที่ดีของผู้หญิงฮินดูอีกด้วย นั่นคือการปฏิบัติตนเป็นสมบัติของสามีตลอดไป สปีว์คมองว่าตรงนี้เกิดช่องว่างและเป็นหนทางที่สามารถทำได้ การพลีชีพของหญิงห่ม้ายบนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือบนร่างของสามีนั้นมีนัยยะมากกว่าการฆ่าตัวตาย เพราะตามกฎหมายจริงๆ แล้วไม่อนุญาตให้กระทำการฆ่าตัวตาย “พิธีสตี” จึงเป็นเหมือนทางเลือกหรือช่องทางสำคัญของผู้หญิงที่จะขัดขืนต่อกฎหมายที่กำหนดและควบคุมร่างกายไว้ตั้งแต่เกิด การได้พลีชีพตนเองในกองเพลิง พวกเขาจึงได้กำหนดร่างกายและชีวิตของตัวเองอย่างแท้จริง จากความเต็มใจในเจตจำนงของตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งก็คืออิสรภาพที่ได้เลือกด้วยตนเอง เป็นการสลายอำนาจครอบงำของปิตาธิปไตย และเปรียบเป็นโอกาสที่แท้จริงที่พวกเขาจะได้เปล่งเสียงของตนเองผ่านพิธีกรรมพลีชีพดังกล่าว และการกระทำนี้สปีว์คเน้นย้ำว่ามันไม่ใช่การฆ่าตัวตาย สปีว์คมองว่า

“ที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้หญิงที่จะทำให้คำว่า ฆ่าตัวตาย เป็นโมฆะผ่านการทำลายร่างของเธอเองนั้นก็คือบนแท่นพินของศพสามี” (Spivak, 1988 p.95)

⁴ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ เป็นกฎหมายที่นักปราชญ์พราหมณ์ผู้หนึ่งนามว่า “มนู” ในชมพูทวีปเป็นผู้แต่งไว้หลายพันปีมาแล้ว ในทางสากลเรียกกฎหมายนี้ว่ากฎหมายมนู หรือธรรมศาสตร์ฮินดู

แม้ว่าในความเข้าใจของโลกตะวันตกอารยะ พิธีสตีหรือการยอมสละชีพตนเองในกองเพลิงที่เผาร่างของสามีเปรียบประหนึ่งการฆาตกรรมอันโหดร้าย แต่สำหรับสปีวักแล้วนี่เป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของผู้หญิงหม้ายฮินดู ว่าคือเจตจำนงเสรีและเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องของพวกเขาเหล่านั้นในฐานะภรรยาที่ดีของสามีในบริบทวัฒนธรรมฮินดู

“ด้วยการผลิตทางความคิดเกี่ยวกับการเป็นวัตถุทางเพศที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ความตายดังกล่าวสามารถกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องยกเว้นในความปรารถนาของพวกเขาเอง อันเป็นสิ่งที่พวกเขาต้องการมากกว่ากฎของการประพฤตินของการเป็นภรรยาหม้ายที่ดีโดยทั่วไป” (Spivak, 1988, p. 96)

ทว่าในความคิดของรัฐบาลจักรวรรดิอังกฤษในขณะนั้นและโดยกฎหมายของรัฐบาลเอง เห็นว่าประเด็นเรื่อง “สัญญะยกเว้น” (Exceptional signifier) เป็นเรื่องที่ไม่เข้าใจไม่ได้ หรือไม่สามารถที่จะแปลความหมายไปสู่ความเข้าใจของพวกเขาได้ ในทางกลับกัน “พิธีสตี” สร้างภาพอันน่ารังเกียจและไร้ซึ่งมนุษยธรรมของสังคมฮินดู แต่ด้วยการมอง “พิธีสตี” ว่าเป็นพิธีกรรมอันป่าเถื่อน พวกอังกฤษจึงมีข้ออ้างถึงภารกิจของพวกเขาในการส่งผ่านความอารยะไปสู่สังคมอินเดีย ซึ่งพวกอังกฤษเองก็เชื่อว่าพวกเขาได้ช่วยเหลือผู้หญิงอินเดียจากพิธีกรรมอันชั่วร้ายของสังคมปีตาธิปไตยฮินดูโบราณดั้งเดิม หรือที่สปีวักเรียกว่าเป็นการที่ “ผู้ชายผิวขาว ช่วยชีวิตผู้หญิงผิวสีจากผู้ชายผิวสี” นั่นเอง อย่างไรก็ตาม พิธีกรรมดังกล่าวถูกทำให้ผิดกฎหมายแล้วโดยรัฐบาลจักรวรรดิในปี 1829

จะเห็นว่าในทัศนะของสปีวัก สาเหตุที่ผู้หญิงอินเดียในฐานะที่เป็น “ผู้ไร้เสียง” ไม่สามารถที่จะพูดได้นั้น เป็น เพราะด้านหนึ่ง “เสียง” ของพวกเขาถูกฝังอยู่ภายใต้ (1) กฎทางวัฒนธรรมแห่งการปฏิบัติในฐานะภรรยาฮินดู นั่นคือในฐานะภรรยาที่ดีพวกเขาจะต้องกระโดดเข้าไปกองเพลิงตายไปพร้อมกับสามี อันเป็นทางเลือกที่พวกเขาถูกมอบ

ให้โดยวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ในอดีต แต่เมื่อพวกเขาต้องการที่กระโดดเข้าไปในกองเพลิงด้วยความต้องการที่แท้จริงของพวกเขาเอง เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นทางเลือกจากตัวเองจริงๆ ซึ่งมีหลักทางความเชื่อเข้ามาสนับสนุนเกี่ยวข้อง อีกทั้งยังสอดคล้องกับสภาพวัฒนธรรมที่พวกเขายึดถืออยู่ แต่พวกเขากลับได้รับช่วยเหลือ และ (2) พวกเขาถูกนำเสนอภาพให้เป็นเหยื่อของวัฒนธรรมอันดำนป่าเถื่อน ซึ่งได้กลายเป็นภาพแทนความเป็นหญิงอินเดียที่ติดอยู่กับพวกเขาอย่างยากจะสลัดทิ้ง ด้วยเหตุดังกล่าว พวกเขาจึงเป็น “ผู้ไร้เสียง” อย่างแท้จริงที่ไม่สามารถพูดได้ต่อไป ไม่ว่าจะด้วยเสียงหรือด้วยการกระทำ

5. สรุป

สถานะที่ไร้เสียง ไม่ได้เป็นไปในเชิงกายภาพแต่เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงในมิติทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อวิถีคิดซึ่งขับเคลื่อนให้มนุษย์ตัดสินใจว่าจะกระทำอย่างไรต่อไป ด้วยข้อสนับสนุนทางความรู้แบบตะวันตกชายผิวขาว ผู้หญิงโลกที่สามจึงถูกกระทำอย่างต่อเนื่อง และพวกเขาเหล่านี้ก็ไม่มีโอกาสแม้แต่จะเรียกร้องให้ความรู้แบบผู้ชายหยุดการกระทำซ้ำกับพวกเขาได้ เพราะไม่มี “เสียง” ที่จะสื่อผ่านความต้องการของพวกเขา ที่หนักหนากว่าก็คือ พวกเขาเหล่านี้ถูกกระทำอย่างซ้ำซ้อนและต้องจำนนยินยอมอ่อนน้อมรับกับความไม่ยุติธรรมนี้ต่อไป

ในท้ายสุดของบทความ สปิวัคให้คำตอบแก่คำถาม “ผู้ไร้เสียงจะพูดได้หรือไม่?” ว่า “ไม่ได้” เธอยืนยันว่า “ผู้ไร้เสียง” จะพูดไม่ได้หากพื้นที่ทางวิชาการตะวันตก ยังไม่สามารถเชื่อมโยงสถานะความเป็นอื่น (Otherness) ของ “ผู้ไร้เสียง” ไปยังสิ่งอื่นๆ ในระบบความรู้ และหากวิชาการแบบตะวันตกยังทำการกดทับและปิดปากให้พวกเขาไร้เสียงอยู่ภายใต้กระบวนทัศน์ (Paradigm) ความรู้ของตนในแบบเดิมๆ

ข้อสังเกตสำคัญประการหนึ่งต่อบทความของสปิวัคคือ จะเห็นว่ามีคำถามคลุมเครืออยู่ในคำถาม *ผู้ไร้เสียงจะพูดได้หรือไม่?* ว่าเป็นคำถามจากใคร เพราะเมื่อสปิวัคตั้งชื่อหัวข้อบทความนี้เป็นประโยคคำถาม (แน่นอนว่าต้องการคำตอบ แม้จะรู้ว่า

คำตอบคือ “ไม่ได้”) เราไม่รู้ว่าสปีดต้องการให้ใครเป็นผู้ถาม จะเป็นคำถามจากผู้ไร้เสียงเอง หรือจากนายทุนจักรวรรดินิยม หรือจากใครกันแน่?

หาก “ผู้ไร้เสียง” เป็นผู้ถามคำถามนี้ด้วยตนเอง จะมีคนฟังคำถามของพวกเขาแล้วเข้าใจหรือไม่? เพราะเพียงจะอธิบายความเป็นตัวตนของพวกเขา ยังไม่สามารถกระทำได้เพราะ “เสียง” ถูกทำให้ขาดหายไปในความเข้าใจของผู้คน หรือหากคำถามนี้ถูกถามโดยนายทุนจักรวรรดิผู้ซึ่งเคยกระทำกรกดขี่ผู้ไร้เสียง จะแน่ใจได้อย่างไรว่าจะไม่มีวาระซ่อนเร้น (Hidden agenda) โดยอยู่เบื้องหลังการถามคำถามนี้? หรือสุดท้ายหากคำถามนี้มีคนอื่น “ถามแทน” นั้นจะกลายเป็นสิ่งที่สปีดเรียกว่าการ “พูดแทน” เท่ากับการเข้าไปปิดปากผู้ไร้เสียงเสียเองหรือไม่?

จะด้วยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ชื่อบทความ *Can the Subaltern Speak?* โน้มนำให้ไปสู่คำตอบในท้ายที่สุดว่า “ผู้ไร้เสียง” ภายใต้สภาวะที่เป็นอยู่นี้จะยังคงเป็น “ผู้ไร้เสียง” ต่อไป นั่นเป็นเพราะแม้แต่เพียงเริ่มต้นถามว่า “ผู้ไร้เสียงจะพูดได้หรือไม่?” ก็ยังไม่อาจจะบอกได้ว่าใครเป็นผู้ถาม อีกทั้งยังไม่สามารถบอกได้อีกว่า ด้วยอำนาจหน้าที่อันใดที่จะมากำหนดว่าใครสมควรเป็นผู้ตั้งคำถาม และที่สำคัญมากไปกว่านั้น ใครจะเป็นผู้ตอบคำถามนี้?

เอกสารอ้างอิง

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2554) *แนะนำสกุลความคิดหลังโครงสร้างนิยม*, กรุงเทพฯ: สมมติ.

วิรัตตา ศรีรัตนนา. (2553) *มาเรีย คลารา Inang Pilipinas: Subaltern และ เรื่องราวเบื้องหลังชุดสตรีประจำชาติฟิลิปปินส์ที่โลกลิ้ม*, จาก <http://prachatai.com/journal/2013/01/44691> [ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2556]

Rosario-Tapan, Cindy del. (2012) *Professor Gayatri Spivak Selected as 2012 Kyoto Prize Laureate in Arts and Philosophy*, Available: <http://news.columbia.edu/oncampus/2818> [Accessed 18 Nov 2013]

- Ashcroft, Bill (1995) *The Post-colonial Studies Reader*, London: Routledge.
- De Kock, Leon. (1992) 'Interview with Gayatri Chakravorty Spivak: New Nation Writers Conference in South Africa.' *A Review of International English Literature*, vol. 23, no. 3, pp. 29-47.
- De Kock, Leon. (1992) 'New Nation Writers Conference in South Africa.' *Ariel: A Review of International English Literature*, vol. 23, no. 3, pp. 29-47.
- Francese, J. (2009) *Perspectives on Gramsci: Politics, culture and social theory*, Park Square: Routledge.
- Guha, Ranajit (ed.) (1982) *Subaltern studies: Writings on South Asian society and history Vol. VII*. Oxford.
- Hoare, Q. and Smith, N.G. Eds. (1971). *Selections from the prison notebooks of Antonio Gramsci*, London: Lawrence and Wishart.
- Landry and MacLean. (1996) 'Subaltern Talk.' *The Spivak Reader*, New York: Routledge.
- Louai, El Habib. (2012) 'Retracing the concept of the subaltern from Gramsci to Spivak: Historical developments and new applications', *African Journal of History and Culture*, Vol. 4, no. 1.
- Ludden, David (ed.) (2001) *Reading subaltern studies. critical history, contested meaning and the globalization of South Asia*, London.
- McEwan, Cheryl. (2008) *Postcolonialism and development / Cheryl McEwan*, Abingdon, Oxon; New York: Routledge.
- Morton, Stephen. (1998) "The Subaltern: Genealogy of a Concept", in Gayatri Spivak: Ethics, Subalternity and the Critique of Postcolonial Reason (Key Contemporary Thinkers), Cambridge: Polity.

Ransome, P. (1992) *Antonio Gramsci: A new introduction*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf Press.

Spivak, Gayatri, Chakravorty. (1988) "Can The Subaltern Speak?", in C. Nelson & L. Grossberg (eds.), *Marxism and the Interpretation of Culture*, Basingstoke: McMillan Education.

Spivak, Gayatri, Chakravorty. (1990) *The post-colonial critic: Interviews, strategies, dialogues*, London: Routledge.

Spivak, Gayatri, Chakravorty. (1999) *A critique of post-colonial reason: Toward a history of the vanishing present*, Cambridge: Harvard UP.

Storey, John. (1993) *An introductory guide to culture: Cultural theory and popular culture*, Athens: University of Georgia Press.